

EMO ve Gazi Üniversitesi GNRK ortak basın toplantısı düzenlendi...

3N ve ELEKTROMANYETİK KİRLİLİK UYARISI

Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) ile Gazi Üniversitesi Non-iyonizan Radyasyondan Korunma Merkezi (GNRK) 3. Nesil (3N) iletişim sistemi ve elektromanyetik kirlilik konusunda 3 Eylül 2009 tarihinde ortak bir basın toplantısı düzenleyerek, alınması gereken önlemler konusunda uyarılarda bulundu.

EMO Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Tarık Öden, 3N iletişim sisteminin teknik olarak ne anlama geldiğini anlatırken, ülkemizin teknolojik gelişimindeki olumsuzluklara da dikkat çekti. Ülke ekonomisi, toplumsal yapı ve halk sağlığı boyutunun göz ardı edilmesini eleştiren Öden, "3N teknolojisinin pazara çıkışı ise, insanlara yapay bir özgürlük sunumundan tutun, gözetleme ve her şeyi kontrol toplumuza uzanan neredeyse 'paparazzivari bir merak' enjekte edilerek teknolojik araçlara sahip olma tutkusuna uzandı" dedi. Öden, 1N'den başlayarak mobil iletişim sisteminin dünyada ve Türkiye'deki gelişim sürecini anlatırken, Türkiye'de telekomünikasyon alanındaki kamu kurumlarının ve yerli sermayenin tasfiye edildiğine dikkat çekti. Ulaştırma Bakanı Binali Yıldırım'ın "Vatandaşın cebini fazla boşaltmayın" sözlerine atıfta bulunan Tarık Öden, yalnızca cep telefonu şirketlerinin değil haberleşme ihtiyacını lüks değerlendirerek yüksek vergiler uyguladığı anımsatarak, şöyle dedi:

"Teknolojik yeniliklerin hayata geçirilmesinde öncelik sırasının sermaye ve sermaye ile iç içe geçmiş devlet yapısının gelir ihtiyacı olduğu, halkın gelir düzeyinin ve sağlığının ise öncelikler listesinde yer almadığı görülmektedir."

3N'de Yeni Telefon Maliyeti

Tarık Öden, ülkemizdeki kara listeye alınan 8.5 milyon cep telefonu üzerinden 100 TL'lik en az satış fiyatı üzerinden Türkiye'nin 850 milyon TL zararda olduğunu kaydetti. Kayıtlı cep telefonu sayısı 104 milyon iken abone sayısının 63.6 milyon olmasının 40 milyon 400 bin telefonun da kullanılmaz durumda olduğunu gösterdiğini, bunun da ekonomik değerinin yine en düşük düzeyden hesaplandığında 4 milyar TL'den fazla olduğunu ortaya koydu. 3N ile uyumlu 3 milyon telefon dışarıda bırakıldığında tüm ülkede 3N teknolojisinin kullanılması için 60.6 milyon telefonun daha kullanılmaz hale geleceğini, bunun da 6 milyar 60 milyon TL anlamına geldiğini aktaran Öden, 240 TL'den başlayıp 1700 TL'lere ulaşan 3N uyumlu cihazlar için de tüm kullanıcıların geçmesi durumunda 14.5 milyar TL'lik bir kaynağın aktarılacağı hesabını açıkladı.

Tarık Öden, şöyle konuştu:

"3N ile Türkiye'nin iletişim alanında teknolojik çağ atladığını iddia etmek ciddi bir yanılgıdan ibarettir. Böylece iletişim alanında yüksek teknoloji ürünü sistem ve teçhizatları, sorunları ile birlikte satın almaya dayalı Türkiye'de yaşanan ilklere 3N ile bir yenisini daha eklemiş oluyoruz. Çok uzun sürmeyecek bir kaç yıl sonra, 4N ile bu ilkleri sürdüreceğiz. Bütün bu yaşananlar; ülkemizde yeterince önem verilmeyen ve teşvik edilmeyen üretime dayalı elektronik sanayi sektörü ve bu alandaki Ar-Ge çalışmalarında bir kez daha sınıfta kaldığımızın resmidir. Dünya devleri konumunda olan pazara egemen şirketler, muazzam bir propaganda ile tüketiciyi baskı altına almaya çalışmaktadır. Uluslararası pazarlara bağımlı olan Türkiye gibi ülkelerin teknoloji çöplüğüne dönüşmesi sağlanmaktadır."

Toplumsal gelişmeyi sağlayabilecek tüm iletişim teknolojileri gibi ne yazık ki 3N'de şirketlerin kar mantığı içerisinde bir oyun ve eğlence platformu olarak ele alınmaktadır. Bu da teknolojik gelişmenin toplumsal gelişmeyi motive etmesini ve toplumsal yararın açığa çıkmasını olanaksız hale getiren bir yaklaşımdır. Küresel sermaye, sadece kar odaklı bir anlayışla müşterilerine hizmet sunmayı hedeflerken; kamu sağlığı boyutu, kaynakların ekonomik ve ihtiyaca göre kullanımı ne yazık ki göz ardı edilmektedir. Uzun süreli cep telefonu görüşmelerini teşvik eden, hatta çocukları bile cep telefonu kullanmaya teşvik eden yoğun reklam kampanyalarını endişeyle izliyoruz. Tüketim çılgınlığı boyutunda temel ihtiyaçlarımızın sınırlarını genişleterek teknolojiyi satın almak ve bunu bir aksesuar olarak kullanmak yerine; eğitime, bilme ve teknolojiye katkılarından hareketle bilgi toplumu kavramının içini dolduracak bir biçimde teknolojiden istifade edilmesi gerekmektedir.”

3N ile Baz İstasyonu Sayısı Artacak

EMO Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Öden, 3N sisteminde bölgedeki baz istasyonunun kapsadığı alan içinde iletişim trafiği arttıkça iletim hızının düştüğü, bunun da yeni baz istasyonları gerektirdiğini belirtti. “Hizmetlerin kaliteli ve istenilen seviyede tüketiciye yansması için abone yoğunluğuna paralel olarak baz istasyonu sayısı o ölçüde artırılması zorunluluğu vardır. Bu durum, 3N hizmeti ile şimdiki düzensiz, görüntü kirliliği oluşturan ve insan sağlığı için tehlikeli baz istasyonlarının sayısının daha da artacağı anlamına gelmektedir” diyen Tarkan Öden, dünyada elektromanyetik kirlilik konusunda çeşitli çalışmalar yürütülürken, Türkiye’de yetkililerin bu konudan uzak durmayı tercih ettiklerini söyledi. Konuya ilişkin çalışmalarda meslek örgütlerinin bypass edilmesini de eleştiren Öden, 16 Mayıs 2009 tarihli

yönetmelikle elektromanyetik alan ölçüm ve denetlemesi konusunda il mahalli çevre kurullarının dışarıda bırakılmasına da tepki gösterdi. Öden, Samsun’un Bafra İlçesi’nde mahalle sakinleri tarafından açılan dava sonucunda “Hiçbir hizmet, insan yaşamı kadar değerli değildir” vurgusuyla baz istasyonunun kaldırılması kararı çıktığını anımsatırken, konuşmasını şöyle tamamladı:

“Bu örnek kararlar dikkate alınarak, baz istasyonlarının kurulumunda ciddi denetimlerin yapılması gerektiği açıktır. Baz istasyonlarının kurulumu ve işletme dönemi, meslek odaları tarafından denetlenebilir, olumsuz ölçümle raporlanan veya yönetmelikte belirlenen limit değerlerin üzerinde elektrik alan şiddeti yayan tesisler işletme dışı bırakılmalıdır. Günümüzde olduğu gibi şirketlerin kendi istasyonlarını ölçmesi ve raporlamasına dönüşen ve duyarlı yurttaşların hukuki yollara başvurusu sonucu yapılan denetimin, halk sağlığını esas alan güvenilir kamusal denetim anlayışı ile bağdaşmayacağı açıktır.”

Sağlık Üzerinde Ciddi Etkiler

Elektromanyetik kirliliğin sağlık üzerine etkilerini anlatan GNRK Merkezi Sorumlusu Arzu Fırlarer ise, bugün yaklaşık 2 milyar insanın kullandığı cep telefonları ve baz istasyon sayılarının artması ile giderek artan oranda radyo frekans radyasyona maruz kaldığını belirtti. Bu alanların etkisine ilişkin yapılan çalışmalarda, “çeşitli kanser türleri, lösemi, lenfoma, kan beyin bariyeri geçirgenliğinin artması, beyin sıcaklığının, hücre ve DNA sentezinin artması, üremede azalma, kromozomal bozulmalar, beyin elektriksel aktivitesinin (EEG), kan basıncının artması, davranış bozukluğu, çocuklarda öğrenme güçlüğü gibi pek çok etkinin varlığının gösterildiğini anlattı. Fırlarer, bilim insanlarının ve Uluslararası Elektromanyetik Alanlar Güvenlik Komisyonu üyelerinin kaleme aldığı Benevento Bildirgesi’ne atıfta bulunarak, özellikle çocuklar ve gençlerin cep telefonu ve

kablosuz telefon kullanımının sınırlandırılması ve onlara yönelik cep telefonu reklam kampanyalarının yasaklanmasının gündeme getirildiğini bildirdi. Fırlarer, 16 yaş altındaki çocukların henüz bilişsel fonksiyonlarının gelişmekte olması, beyin gelişiminin devam ediyor olması, ayrıca beyin sıvı yoğunluğunun fazla olması sonucunda yetişkinlere göre daha fazla elektromanyetik alan iletkenliği bulunması nedeniyle bu konunun çok önemli olduğunu anlattı. Arzu Fırlarer, Dünya Sağlık Örgütü, Uluslararası Elektromanyetik Güvenlik Komisyonu’nun, ülkemizde de Gazi Non-İyonizan Radyasyondan Koruma Merkezi’nin önerilerinin dikkate alınmasını talep etti.

Araştırma İçin Bütçe Talebi

GNRK Merkezi Sorumlusu Fırlarer, Avrupa ve Amerika’nın elektromanyetik alanlar konusundaki araştırmalara bütçe ayırdığını kaydederek, Türkiye’nin de kaynak ayırması talebini gündeme getirdi. Arzu Fırlarer, Uluslararası Non-İyonizan Radyasyondan Koruma Komisyonu’nun belirlediği standartlarda yalnızca ısı etkisinin göz önüne alındığı, canlılar üzerindeki diğer biyolojik etkileri dikkate alan standartlar oluşturulmadığını belirlerken, pek çok ülkenin bu sınırların çok daha aşağısında limit değerler belirlediğini kaydetti.

Türkiye’de Sınır Değer Düşürülmeli

Türkiye’de ise Telekomünikasyon Kurumu’nun 2001 yılında yayımlanan yönetmelikle belirlediği sınır değerleri GNRK’nın yüksek bulunduğunu Fırlarer şöyle ifade etti:

“Toplantılarda Dr. Seyhan (GNRK Merkezi Kurucusu ve Müdürü Dr. Nesrin Seyhan) TK’na 900 MHz standardı olan 41 V/m yerine 4 V/m’nin, 1800 MHz için de 6 V/m’nin sınır değer alınmasını önermiştir.”

Anten ve kulelerin kurulacağı yerlere ilişkin olarak da uyarı ve önerilerde bulunan Fırlarer, konuşmasını şöyle tamamladı:

"GNRK, eğer bir bölgede baz istasyonu kurulumu zorunlu ise kurallara uygun olarak dikilen kulelerin tepesine kurulmasını önermektedir. Ancak bu durumun mümkün olmadığı yada iletişim probleminin çözülmediği ender durumlarda çevrede bulunan en yüksek binanın tepesine yapılacak ek bir çıkmanın üzerine dikilecek minimum 3 metrelik kulenin üzerine kurulması tercih edilmelidir. Baz istasyonunun binanın çatısına kurulmasının zorunlu olduğu durumlarda o binanın çevre binalardan daha yüksek olması gerekmektedir. Bu durumda bile hem binada oturanlar hem de yakın çevresinde yaşayanlar ile anlaşmaya varılarak kurulmalıdır. Yerleşim alanlarında elektromanyetik alanlara aşırı duyarlı insanlar için kablosuz iletişimin olmadığı alanlar oluşturulmalıdır.

Dr. Nesrin Seyhan'ın üyesi olduğu ve hazırlanmasında görev aldığı Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) Elektromanyetik Alanlar Uluslararası Danışma Komitesinin Mayıs 2006 tarihli "Bilimsel Belirsizliklerin Olduğu Durumlarda Halk Sağlığı" (Framework Guiding Public Health Policy Options in Areas of Scientific Uncertainty) başlıklı raporunda;

- Baz istasyonlarının çocukların bulunduğu hastane, çocuk bahçesi, kreş ve okul gibi yerlere veya yakınlarına kurulmasından sakınılmasını,
- Baz istasyonlarını kurma kararında halkın duyarlılığı ve estetiğin göze önüne alınmasını ve
- Cep telefonu operatörleri ile çevrede oturanlar arasında baz istasyonu kurulmadan önce bir an-

laşmanın olmasına önem verilmesi gerektiği belirtilmektedir."

EMO Başkan Yardımcısı Tark Öden ve GNRK Merkezi Sorumlusu Arzu Fırlarer, iki kurumun ortak önerilerini de ayrıca sunduktan sonra soruları yanıtladılar. EMO Başkan Yardımcısı Tark Öden, 3N teknolojisinin özelliği gereği yüksek hızda veri transferi için kullanıcı sayısı ile orantılı olarak baz istasyonu sayısının artırılması gerektiğini kaydetti. Öden, teknolojinin karşısında olunmadığını vurgularken, teknolojinin insan sağlığını tehdit etmeyecek şekilde uygulanmasının önemine işaret etti. Arzu Fırlarer ise, iletişimde ne kadar çok görüntü ve veri iletimi artarsa o kadar çok elektromanyetik etkinin oluştuğunu belirtirken, "3N'nin normal telefona göre elektromanyetik alan değeri 3 kat daha fazla" dedi. ◀

BAZ İSTASYONLARA YAPI KULLANIM İZİN ZORUNLULUĞU

Anayasa Mahkemesi, elektronik haberleşme altyapısında kullanılan mal ve teçhizatın, yapı ruhsatıyesine ve yapı kullanma iznine tabi tutulmamasına ilişkin istisnai düzenleme yapan Telgraf ve Telefon Kanunu'ndaki maddeyi iptal ederken, iptal gerekçesi Resmi Gazete'de yayımlanmaya kadar da yürürlüğü durdurma kararı verdi. Kamuoyunda çok tartışılan ve 3. nesil iletişim sistemi ile de yaygınlaşmakta olan baz istasyonları da bu kapsamda İmar Kanunu uyarınca yapı ruhsatı ve yapı kullanma izni ile kurulabilecek.

Resmi Gazete'de 2 Temmuz 2004 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren 5189 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanunu'na bir madde eklenmiş, bu madde ile elektronik haberleşme altyapısında kullanılan mal ve teçhizat, İmar Kanunu'ndaki yapı ruhsat ve yapı kullanım izninden muaf tutulmuştu. Anayasa Mahkemesi, söz konusu düzenlemeye yönelik İzmir 3. İdare Mahkemesi'nin yürürlüğü durdurma ve iptal istemini görüşerek karara bağladı. Anayasa Mahkemesi'nin oybirliğiyle aldığı, 13 Ekim 2009 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan yürürlüğü durdurma kararına göre, söz konusu düzenleme iptal edilmekle birlikte; iptal kararı Resmi Gazete'de yayımlanmaya kadar geçecek süre içerisinde giderilmesi güç zararlar oluşmaması ve iptal kararının da sonuçsuz kalmaması için maddenin yürürlüğü durdurulmuş oldu. Bu karar uyarınca, elektronik haberleşme altyapısında kullanılan mal ve teçhizatlar için hem Elektronik Haberleşme Kanunu kapsamındaki zorunluluklara uyulması hem de İmar Kanunu'ndaki yapı ruhsat ve yapı kullanım izni için öngörülen koşulların yerine getirilmesi gerekecek.

Yürürlüğü durdurulan madde şöyle:

"Ek Madde 35 - Elektronik haberleşmeyle ilgili alt yapı oluşumunda kullanılan direk, kule, kulübe, konteynir, anten, dalga kılavuzu, enerji nakil hattı, alt yapı niteliğindeki tesisler gibi her türlü taşınır, taşınmaz mal ve teçhizat, kanun hükümlerine ve Kurum tarafından çıkarılan yönetmeliklere uygun olarak kurulmak ve Kurumdan gerekli izin, ruhsat veya sertifikaları almak şartıyla, 3194 sayılı İmar Kanunu ve İmar Kanununa dayanılarak çıkarılan yönetmeliklerde belirtilen yapı ruhsatıyesine ve yapı kullanma iznine tabi değildir."

